

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام امور مساجد

آمریت ارشاد و دعوت

مدیریت عمومی تنظیم خطبه ها

رهنمای خطبه روز جمعه مؤرخ: ۱۴۴۳/۷/۳۰ هجری قمری مطابق ۱۴۰۰/۱۲/۱۳ هجری شمسی

چگونگی تجلیل تحت نام نوروز در اول حمل از نظر اسلام

الحمد لله رب العالمین والصلاة والسلام على رسولہ محمد الذی بلغ الرسالة وادی الامانه وبهجرتہ بدأت السنة الهجرية التي هي أساس التاريخ في المعاملات والحسابات لدى المسلمين وعلى آله واصحابه ومن سار على نهجه الي يوم الدين.
قال الله تعالى: { لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُونَكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُّسْتَقِيمٍ } الحج: (۶۷).
مفهوم و حقیقت نوروز:

جشن نوروز همه ساله به تاریخ اول حمل سال جدید هجری، شمسی آغاز می گردد.
در منابع تاریخی ذکر شده که مجوسیان از قدیم زمان به نوروز اهمیت می دادند و در آن روز به همدیگر تبریک می گفتند.

در حصره اینکه جشن نوروز از طرف کی و چه وقت به میان آمده روایاتی گوناگون وجود دارد.
در برخی از روایات آمده که جشن نوروز توسط کوروش بزرگ در سال (۵۳۸) قبل از میلاد، جشن ملی اعلان شد.
موصوف در این روز برنامه های برای ترفیع سربازان، پاک سازی مکان های همگانی و خانه های شخصی و بخشش محکومان اجراء میکرد.

و در بعضی از روایات ذکر شده، اولین کسی که جشن نوروز را به میان آورد و آن را تجلیل، رائج و برپا کرد، شاه فارسین باستان جمشید بن کیو مرث بود.

ولی آنچه که فقهای اسلام بر آن اتفاق نظر دارند اینست، که نوروز عید دینی زردشتیان و مجوسیان است و همچنان جشن ایرانیان و فرقه های بهائی ها و قرامطه های مصر می باشد.

جشن نوروز یکی از اعیاد و جشن های ایران باستان می باشد و مردم سال نو را به رسوم مختلفی چون:

توزیع هدایا و عیدی دادن از جانب بزرگ تر ها به افراد کوچکتر، دادن تبریکی و شادباش، خانه تکانی و فرش نمودن خانه ها، دید و بازدید، تهیه کالا جدید برای خود و افراد خانه، پخت تخم مرغ و رنگ نمودن، تهیه نمودن هفت میوه که به حرف سین شروع می گردد، پخت سبزی پلو با ماهی، تعطیلات و رخصتی در روز های نوروز که همه این اعمال و رسومات عموماً در ایام عید انجام می یابد. حتی برخی از علما برای فضیلت این روز دلایلی و فضاییلی بیان نموده است و بعضی ها در این روزها فضیلت روزه گرفتن، و غسل کردن، و نماز خواندن و ذکر و دعا های مخصوص بیان نموده اند، که علمای اهل سنت والجماعت به فضیلت این اعمال به سبب این روزها از حیث دلیل قناعت ندارند.

استمرار مهم ترین جشن بعد از اسلام در ایران :

از میان همه جشن های تاریخی پس از اسلام در ایران فقط جشن نوروز استمرار یافته است که توانست جایگاه خود را به عنوان جشن ملی در ایران حفظ کند.

عدم جواز تجلیل جشن نو روز در پرتو نصوص دینی :

تجلیل عیدها و جشن ها در روشنی آیات قرآن کریم:

چنانچه قبلاً ذکر نمودیم جشن نوروز عید مجوسیان به شمار می رود، و اعیاد و جشن های دینی جز شریعت و از مناهج و مناسک دین است، که به هیچ صورت تجلیل اعیاد کفار جواز ندارد. چنانچه الله جل جلاله در مورد آن می فرماید: {لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ} [الحج: (۶۷)].

ترجمه: برای هر امتی برنامه ای (ویژه برای معاملات و عبادات با توجه به شرایط زمان و مکان قرار داده ایم که بر آن رفته اند و بر آن عمل کرده اند) مانند قبله، نماز و روزه حج و زکات که هیچ فرقی میان مشارکت آنها در سایر مناهج و عبادات نیست ؛ بلکه عیدها از مخصوص ترین ویژگی و شاخص های هستند که شرایع و ادیان به وسیله آن ها، از یکدیگر جدا می شوند و آشکارترین و ظاهر ترین شعایر را با خودشان حمل می کنند ؛ پس شرکت در اعیاد غیر اسلامی و موافقت با آنها ، موافقت با رسوم و شعایر کفار بوده معصیت و گناه است؛ زیرا پیامبر صلی الله علیه و سلم درباره تجلیل عیدها می فرماید: (إن لكل قوم عيداً وإن هذا عيدنا) ترجمه: برای هر ملتی عیدی وجود دارد و ای عید ما است.

منظور رسول گرامی اسلام از عید ما هر دو عید سعید اضحی و عید سعید فطر است.

عید دینی کفار، درحقیقت باز گوکننده شریعتی از شرائع کفار و یا عبادتی از عبادت های آنهاست؛ پس مشارکت قلبی در آن و اعلام موافقت به آنها، مانند سایر شعایر و عبادات کفار، حرام و ممنوع است.

از طرفی دیگر، عیدها و مراسم دینی به صورت کلی ، منافع بزرگی برای دین و دنیای مردم دارند؛ همچنان که به وسیله نماز، زکات، روزه و حج نفع و سود می برند، به همین دلیل هر دین و شریعتی اعیادی را مشروع کرده است.

الله جل جلاله میفرماید: {وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ} [الحج: (۳۴)]

عدم جواز شرکت در جشن ها و اعیاد غیر اسلامی در احادیث نبوی صلی الله علیه و سلم:

احادیثی که بر عدم جواز برپاکردن اعیاد کفار و اشتراک در آن مخصوصاً عید نوروز دلالت می کند قرار ذیل است:

۱- (إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا وَهَذَا عِيدُنَا) متفق علیه

قول پیامبر صلی الله علیه و سلم نیز وارد است میفرماید: (و هذا عیدنا) مقتضی حصر است یعنی غیز آن عیدی نداریم. همانطوریکه کلام رسول الله صلی الله علیه و سلم در حدیث میفرماید (تحريمها التكبير وتحليلها التسليم) چنین است که با الله اکبر نماز شروع و کارهای عادی غیر از امور نماز حرام و با سلام دادن بلا فاصله حلال می شود.

علامه بدرالدین عینی در شرح این حدیث می نویسد: (أي أن لكل طائفة من الملل المختلفة عيدا يسمونه باسم مثل النيروز والمهرجان) عمدة القاري شرح صحيح البخاري

ترجمه: در شریعت اسلامی دو عید گفته شده است که عبارت اند از عید سعید فطر و عید الاضحی بغیر این دو عید دیگری در اسلام وجود ندارد .

۲- عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- الْمَدِينَةُ وَلَهُمْ يَوْمَانِ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا فَقَالَ « مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ ». قَالُوا كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبْدَلَكُمْ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ الْأَضْحَى وَيَوْمَ الْفِطْرِ ». سنن أبي داود- (۱ / ۴۴۱)

ترجمه: زمانی که رسول الله صلی الله علیه وسلم وارد مدینه شدند ، مشاهده کردند مردم مدینه دو روز در سال را به عنوان عید اعلام کرده و در آن بازی و خوشحالی می کنند، از آنان پرسیدند این دو روز چه هستند؟ گفتند که در جاهلیت در این دو روز بازی و خوشحالی میکردیم .

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: (پروردگار این دو روز عید زمان جاهلیت را به دو روز بهتر و خوبتر عید فطر و قربان تبدیل کرده است).

وجه استدلال: ملا علی قاری هروی در شرح این حدیث چنین گفته است: (یومان یلعبون فیهما) : وهما: یوم النیروز، و یوم المهرجان... فیه دلیل علی أن تعظیم النیروز والمهرجان و غیرهما أي: من أعیاد الکفار منهی عنه.) مرقاة المفاتیح

ترجمه: همان دوروزی (نیروز و مهرجان) بودند که در آن بازی و خوش حالی میکردند که این از جمله اعیاد کفار بوده که آن را تعظیم میکردند که در اسلام از تعظیم آن منع صورت گرفته .

۳- ابن عمر قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (من تشبه بقوم فهو منهم) ابو داود
۴- عَنْ عَائِشَةَ، (أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِقَطْعِ الْمَرَاجِيجِ) المعجم الأوسط
پیغمبر علیه السلام امر فرمودند که بازی روز نوروز بند شود .

در شرح این حدیث امام حکیم ترمذی فرموده مراجع عبارت از لهو و لعب هست که مردم عجم در روز نوروز انجام میدادند . نوادر الأصول (۱/ ۱۵۸)

شارحان حدیث میگویند: از احادیث فوق ممنوعیت تجلیل جشن نوروز قرار ذیل ثابت میشود:

الف: از حدیث انس رضی الله عنه دانسته میشود که تجلیل نوروز و مهرجان نظر به دلایل ذیل ممنوع است :

۱- رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: (أبدلكم بهما خيراً منهما) دلالت دارد که تجلیل روزهای دیگر بجز روزهای که شریعت مجاز دانسته ممنوع است .

۲- حدیث به روایت عایشه رضی الله عنها (إن لكل قوم عيداً وهذا عيدنا) نیز به مطلب فوق دلالت دارد که عید و جشن در اسلام مشخص و معین است بنابراین تجلیل سایر روزها تحت عنوان عید مجاز نیست .

۳- از حدیث ابن عمر رضی الله عنه دانسته میشود که تشبیه مسلمانان به مشرکین و سایر ادیان منع شده است و در تجلیل نوروز شبیه گشتن و همانند شدن بامجوس و مشرکین است لذا تجلیل آن ممنوع است .

این احادیث دال بر ممنوعیت تجلیل از اعیاد کفار و اعمال مخصوص ادیان آنها است .
(ب) در تجلیل این روزها همانند شدن است به عبادت کافران و تشبیه با کافران در عبادت و اعمالیکه به دین آنها اختصاص دارد و این امر ممنوع است .

موقف صحابه و علمای مشهور تابعین در مورد تجلیل جشن نوروز:

برخی آثار صحابه و علمای مشهور تابعین رضی الله عنهم در این مورد آمده که بر ممنوعیت تجلیل از جشن نوروز.

۱- در مورد علی رضی الله عنه روایت آمده است که (هدیه نوروز را نه پذیرفت) .

ابوسلیمان ایوب بن دینار المکتب: (عن ابيه أن علياً كان لا يقبل هدية النيروز).

۲- از عایشه رضی الله عنها روایت شده که تجلیل نوروز را مکروه میدانست عن قابوس عن ابيه أن امرأة سألت عایشة فقالت : إن لنا إطاراً من المجوس وإنهم يكون لهم العيد فيهدون لنا فقالنا أما ماذبح لذلك اليوم فلا تأكلوا ولكن كلوا من اشجارهم /

ترجمه : قابوس از پدرش روایت میکند که زنی از عایشه رضی الله عنها پرسید همسایه های مجوسی داریم و آنها عیدی دارند و در آن برای ما هدیه میدهند چه حکم دارد؟ عایشه رضی الله عنها در پاسخ گفت حیوانیکه برای آن روز کشته شده است از آن نخورید ولی از میوه هایکه هدیه میدهند بخورید .

مصنف ابن ابی شیبیه و مسند اسحق ابن راهویه

۳- عبدالله ابن عمرو ابن العاص رضی الله عنه میگوید: من بنی ببلاد الأعاجم فصنع نيروز هم ومهرجانهم وتشبه بهم حتى يموت وهو كذلك حشر معهم يوم القيامة. مصنف ابن ابی شیبیه

عبدالله ابن عمرو رضی الله تعالى عنه می گوید: هرکس در شهر و یار سرزمین عجم ها سکونت گزیند منزل و خانه ای آباد کند نوروز آنها را انجام دهد و در مراسم و محافل خوشی آنان شرکت کند و از آنها تقلید نماید و تا زمان مرگ همین صورت باشد در روز قیامت با آنها محشور میشود.

۴- عمر بن عبدالعزیز رحمه الله به اصلاحات اموری پرداخت که با شرع مخالفت داشت از آن جمله در مورد مالیاتی که قبل از او رایج بود و بنام هدایا، نو روزی از رعایای مجوسی گرفته می شد به عامل عبدالحمید بن عبدالرحمن و همه والیان دولتش نوشت: (ولا هدية النيروز والمهرجان) ترجمه: هیچ هدیه نوروز و مهرجان را برای من ارسال نکنید (در حالیکه قبل از او جمع آوری هدایا و نوروزی رایج بود). مصنف ابن ابی شیبیه - ترقیم عوامة

۵- از حسن بصری رحمه الله در مورد روزه گرفتن روز نوروز پرسیده شد در پاسخ گفت شما به نوروز چه کاری دارید؟ هیچ توجهی به آن نکنید نوروز جشن مجوسیان است (حسن بصری شرکت در این جشن را مناسب نمی دانست).

اقوال و دیدگاه فقهاء و مجتهدین در مورد تجلیل از نوروز:

اکثریت فقهای اسلام قول به عدم جواز تجلیل نوروز دارند:

۱- حسن بصری رحمه الله هدیه دادن نوروزی و مهرجان را برای معلمینی که در آن زمان رواج داشت مکروه میدانست.

۲- قَالَ أَبُو حَفْصٍ الْكَبِيرُ رحمه الله: لَوْ أَنَّ رَجُلًا عَبَدَ اللَّهَ خَمْسِينَ سَنَةً ثُمَّ أَهْدَى لِمُشْرِكٍ يَوْمَ النَّيِّرُوزِ بَيْضَةً يُرِيدُ تَعْظِيمَ الْيَوْمِ فَقَدْ كَفَرَ وَحَبِطَ عَمَلُهُ اه رد المحتار (۳۳۸ / ۲۹)

ترجمه: ابو حفص کبیر حنفی که شاگرد امام محمد بن حسن شیبانی است و از جمله مجتهدین بزرگ بوده فرموده که اگر بنده ای پنجاه سال خدای را عبادت کرده باشد و برای مشریکی در روز نوروز تخمی را غرض تعظیم این روز تحفه بدهد این شخص همه عملی را که انجام داده است از ثواب آن محروم میشود.

۳- قَالَ قَاضِي خَانٍ: رَجُلٌ اشْتَرَى يَوْمَ النَّيِّرُوزِ شَيْئًا لَمْ يَشْتَرِهِ فِي غَيْرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ: إِنْ أَرَادَ بِهِ تَعْظِيمَ ذَلِكَ الْيَوْمِ كَمَا يُعْظَمُ الْكُفْرَةُ يَكُونُ كُفْرًا، وَإِنْ فَعَلَ ذَلِكَ لِأَجْلِ السَّرَفِ وَالتَّنَعُّمِ لَا لِتَعْظِيمِ الْيَوْمِ لَا يَكُونُ كُفْرًا. وَإِنْ أَهْدَى يَوْمَ النَّيِّرُوزِ إِلَى إِنْسَانٍ شَيْئًا وَلَمْ يُرِدْ بِهِ تَعْظِيمَ الْيَوْمِ، إِنَّمَا فَعَلَ ذَلِكَ عَلَى عَادَةِ النَّاسِ لَا يَكُونُ كُفْرًا. وَيَنْبَغِي أَنْ لَا يَفْعَلَ فِي هَذَا الْيَوْمِ مَا لَا يَفْعَلُهُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَا بَعْدَهُ، وَأَنْ يَحْتَرِزَ عَنِ التَّشَبُّهِ بِالْكُفْرِ. الخانية بهامش الهندية ۳ / ۵۷۷

قاضی خان فرموده: دادن تحایف در نوروز بخاطر تعظیم این روز کفر است اگر بخاطر تعظیم این روز نباشد خطر کفر نیست.

۴- قال ابن نجيم الحنفی: (والاعطاء باسم النيروز والمهرجان لا يجوز) أي الهدايا باسم هذين اليومين حرام بل كفر البحر الرائق (۵۵۵ / ۸)، تبیین الحقائق (۲۲۸ / ۶)

ترجمه: ابن نجیم حنفی فرموده: دادن تحایف بنام نور روز و مهرجان حرام و خطر کفر است.

۵- ابن قاسم مالکی نیز هدیه دادن به نصرانی هارا در عید ها به عنوان مکافات و تجلیل و تعظیم آن را بخاطر تشبیه به نصارا مکروه میگوید و مسلمانان را از هدیه دادن در نوروز منع میکند.

۶- ابن امیر الحاج در «المدخل» درباره حرمت نوروز میگوید جشن ها و عیدهای که مختص به اهل کتاب و منسوب به آنها است و عده ای از مسلمین در آن شرکت میکنند در حالیکه میدانند این عید ها و مراسم مخصوص ایشان است در آن شرکت کرده و تعظیم آنها را میکنند و به خوشی و سرور ایشان می افزایند این کار آنها حرام و ممنوع است.

۷- صاحب فقه الاسلامی میگوید تجلیل و تعظیم نوروز و مهرجان درست نیست زیرا ما از تعظیم و تجلیل این روز ها نهی شده ایم.

۸- قال ابن قدامة: وقال أصحابنا بالصيام دون غيرهما افراد يوم النيروز ويوم المهرجان بالصوم لأنهما يومان يعظمهما الكفارة فيكون تخصيها بالصيام دون غيرهما موافقة لهم في تعظيمها فكره كيوم السبت وعلى قياس هذا كل عبد للكفار أو يوم يفردونه بالتعظيم المغني - ابن قدامة (۳/ ۱۰۵)

ابن قدامة علاوه به مکروه دانستن تجلیل نوروز کراهیت روزه گرفتن در این روزها را نیز مکروه دانسته.

همان گونه از نظریات فقهای اسلامی در مورد تجلیل نوروز دانسته شد که برخی از آنها حرام و یا مکروه میدانند و دلائل شان حدیث عائشه رضی الله عنها انس ابن مالک و حدیث نهی از تشبه با کفار و آثار دیگری بوده که از صحابه رضی الله عنهم در این مورد نقل شده است.